

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 11. december 2014

Sag 89/2014

Sydøstjyllands Politi

(kammeradvokaten ved advokat Sanne H. Christensen)

mod

A

(advokat Niels Lindeborg Johansen, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Kolding den 26. november 2012 og af Vestre Landsrets 6. afdeling den 7. februar 2014.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Lene Pagter Kristensen, Thomas Rørdam, Hanne Schmidt, Lars Hjortnæs og Jan Schans Christensen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Parterne har gentaget deres påstande.

Supplerende sagsfremstilling

Det fremgår af sagen, at Sydøstjyllands Politi ved brev af 26. november 2008 meddelte A, at Erstatningsnævnet den 11. august 2008 havde tilkendt B 139.630,39 kr. i godtgørelse for svie og smerte, tabt arbejdsfortjeneste og erstatning for helbredelsesudgifter, og at Sydøstjyllands Politi den 22. maj 2009 meddelte A, at Erstatningsnævnet den 27. juni 2008 havde tilkendt B 805,75 kr. i erstatning for tøj. A blev anmodet om at fremkomme med sine eventuelle bemærkninger til spørgsmålet om regres mod ham for beløbene på 139.630,39 kr. og 805,75 kr. Ved brev af 14. april 2010 meddelte Sydøstjyllands Politi A, at Erstatningsnævnet havde tilkendt B yderligere 38.019,71 kr. i godtgørelse for varigt mén, og anmodede om As eventuelle

bemærkninger til spørgsmålet om regres for beløbet. Som svar på Sydøstjyllands Politis henvendelser tilkendegav A, at han var uretfærdigt dømt og derfor ikke ville betale noget.

Ved afgørelse meddelt A i brev af 5. januar 2011 tiltrådte Rigspolitiet, at der kunne rettes et regreskrav mod ham (på daværende tidspunkt opgjort til 178.455,85 kr.).

Retsgrundlag

I offererstatningsloven hedder det bl.a.:

”§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse.

§ 7. Erstatning ydes ikke, i det omfang skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelse eller andre ydelser, der har karakter af virkelig skadeserstatning. Stk. 2. Erstatning ydes ikke til dækning af regreskrav mod skadevolderen.

§ 8. Erstatning efter § 3 [tingsskade] kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

...

§ 11. Afgørelse om erstatning træffes af et nævn, der nedsættes af justitsministeren.

...

§ 13. Nævnet kan ikke behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde.

Stk. 2. Hvis der i sagen er afsagt dom, regnes fristen i stk. 1, fra dommen var endelig. Hvis politiet har efterforsket sagen, uden at der efterfølgende er rejst straffesag, regnes fristen fra tidspunktet for politiets afgørelse om indstilling af efterforskningen.

...

§ 17. Staten indtræder, i det omfang der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen.”

Offererstatningsordningen blev oprindelig indført ved lov nr. 277 af 26. maj 1976. Det pågældende lovforslag bygger på betænkning nr. 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, som indeholder et lovudkast med bl.a. følgende bemærkninger:

”Til § 17

Efter forslaget indtræder staten i det omfang, der er betalt erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen. Spørgsmålet om, hvorvidt regres skal gøres gældende, afgøres af justitsministeriet, så vidt muligt efter indstilling fra nævnet, jfr. § 11 i udkast til forretningsordenen.

Bestemmelsen vil formentlig kun sjældent få praktisk betydning.

Hvis skadelidte ikke får hele sit tab dækket af staten, f. eks. på grund af reglerne i lovforslagets §§ 7-8, vil skadelidte kunne gøre sit restkrav gældende mod skadevolderen.”

I den dagældende forretningsorden for Erstatningsnævnet, jf. bekendtgørelse nr. 787 af 12. august 2005, hedder det bl.a.:

”§ 7. Skadevolderen anses efter det almindelige forvaltningsretlige partsbegreb ikke som part i Erstatningsnævnets sag.

...

§ 10. Nævnet træffer ikke afgørelse, førend straffesagen mod skadevolderen er afgjort ved endelig dom, eller efterforskningen er indstillet. Afgørelsen udsættes endvidere med henblik på at konstatere, om skaden dækkes fra anden side, jf. lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser § 7.

Stk. 2. Uanset betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt, kan nævnet træffe afgørelse, såfremt forholdene taler for det.

...

§ 12. Samtidig med sagens afgørelse sender nævnet en kopi af afgørelsen til politimesteren (politidirektøren) i den politikreds, hvor anmeldelsen af lovovertrædelsen har fundet sted, så vidt muligt med en vejledende indstilling om, hvorvidt der bør gøres regres mod skadevolderen.”

De nævnte bestemmelser er i det væsentlige videreført i den gældende forretningsorden for Erstatningsnævnet, jf. bekendtgørelse nr. 824 af 26. juni 2013. Forretningsordenens § 12 svarer i det væsentlige til § 11 i det udkast til forretningsorden, som var indeholdt i betænkning nr. 751/1975, idet det dog er blevet præciseret, at indstillingen er vejledende.

I Justitsministeriets dagældende cirkulæreskrivelse nr. 9558 af 26. august 2005 til politiet og anklagemyndigheden om indsendelse af sager til Erstatningsnævnet m.v. hedder det bl.a.:

”7. Regres mod skadevolderen

Efter forretningsordenens § 12 fremsender Erstatningsnævnet samtidig med sagens afgørelse en kopi af afgørelsen til politimesteren (politidirektøren) i den retskreds, hvor anmeldelsen har fundet sted. Erstatningsnævnet afgiver samtidig så vidt muligt en indstilling om, hvorvidt der bør gøres regres mod skadevolderen.

Det skal understreges, at Erstatningsnævnets indstilling alene er vejledende, jf. herved forretningsordenens § 12.”

Den nævnte bestemmelse er i det væsentlige videreført i § 9 i den nugældende cirkulære nr. 9190 af 17. april 2012.

I Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 24. februar 1998 til politiet og anklagemyndigheden om behandling af sager om regres ved udbetaling af erstatning til ofre for forbrydelser hedder det bl.a.:

”Justitsministeriet bemyndigede ved cirkulæreskrivelse af 24. april 1987 politiet til bl.a. at træffe afgørelse om alle spørgsmål vedrørende regres hos skadevolder i forbindelse med udbetaling af erstatning og godtgørelse i medfør af loven.

...

Sager om regres mod skadevoldere bør ... behandles efter følgende retningslinjer:

...

2. Er afgørelsen om erstatning til skadelidte truffet af Erstatningsnævnet, anmodes skadevolderen i almindelighed om en udtalelse, inden politimesteren (politidirektøren) efter en konkret vurdering beslutter, om der skal rejses regreskrav mod skadevolderen. Til brug for politimesterens afgørelse af spørgsmålet om regres, sender Erstatningsnævnet kopi af de sagsakter, som politiet ikke i forvejen er i besiddelse af.”

2007-forældelsesloven trådte med visse nærmere angivne overgangsregler i kraft den 1. januar 2008. Parterne er enige om, at bedømmelsen af, om der er indtrådt forældelse af regreskravet, skal ske efter 2007-loven. Efter denne lovs § 3, stk. 1, er forældelsesfristen som udgangspunkt tre år. I loven hedder det herudover bl.a.:

”§ 2. Forældelsesfristerne regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

...

Stk. 4. For fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes forældelsesfristen fra tidspunktet for skadens indtræden.

...

§12. Hæfter flere skyldnere solidarisk, og har én af dem opfyldt fordringen, indtræder den pågældende i henseende til forældelse af krav mod medskyldnere i fordringshaverens retsstilling.

Stk. 2. Er forældelsen afbrudt over for én af skyldnerne, eller har én af skyldnerne på et tidspunkt, hvor fordringen mod denne skyldner ikke var forældet, opfyldt fordringen eller indrømmet fordringshaveren fristforlængelse, forældes et regreskrav mod en medskyldner tidligst et år efter afbrydelsen, opfyldelsen eller afgivelsen af tilsagnet om fristforlængelse. Foreligger flere af de nævnte begivenheder, regnes tillægsfristen på 1 år fra den begivenhed, som først indtræder.

§ 13. Udløb af forældelsesfristen er ikke til hinder for, at det under en straffesag, hvor tiltalte findes skyldig, kan pålægges tiltalte at betale erstatning eller godtgørelse til forurettede i anledning af det strafbare forhold. En sådan fordring kan også gøres gældende under et særskilt søgsmål, der anlægges inden 1 år efter endelig afgørelse i en straffesag, hvor tiltalte er fundet skyldig, eller inden 1 år efter skyldnerens vedtagelse af bøde eller anden strafferetlig sanktion.”

I de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. 165 af 28. februar 2007 om forældelse af fordringer (FT 2006-07, tillæg A, s. 5595 ff.) er bl.a. anført:

”3.2.2.9. *Kaution og regreskrav*

...

For så vidt angår *regreskrav i solidariske skyldforhold* finder udvalget, at der på den ene side er behov for at sikre, at den part, der som en af flere skyldnere bliver mødt med et krav – den regresberettigede – rent tidsmæssigt har praktisk mulighed for at gøre regreskrav gældende mod en medskyldner. På den anden side er der et hensyn at tage til medskyldneren – den regresforpligtede – som vil have en interesse i at kunne indrette sig efter den forældelsesfrist, som gælder for hovedkravet.

...

De hensyn, der gør sig gældende i forhold til den regresforpligtede og den regresberettigede, er efter udvalgets opfattelse de samme, uanset om der er tale om regres mellem flere kautionister eller i andre solidariske skyldforhold, og udvalget foreslår derfor, at der for alle tilfælde, hvor der er tale om regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere, indføres en tillægsfrist for den regresberettigede til at gøre regreskravet gældende, uanset at kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet.

Udvalget foreslår desuden, at der indføres en bestemmelse om, at den indfriende skyldner indtræder i fordringshaverens stilling i forældelsesmæssig henseende. Efter gældende ret sondres der mellem tilfælde, hvor regreskravet alene støttes på indtrædelses synspunktet, og tilfælde, hvor regreskravet tillige støttes på en aftale mellem den indfriende skyldner og medskyldneren... Denne sondring foreslås opgivet i forældelsesmæssig henseende, således at den indfriende skyldner, når bortses fra tillægsfristen, ikke får bedre ret over for en medskyldner, end kreditor på indfrielsestidspunktet havde mod medskyldneren.

...

Udvalget finder, at den foreslåede regel om en tillægsfrist ikke også bør omfatte *tredjemandes afledede krav mod skadevolder* – eksempelvis hvis der er betalt ydelser til skadelidte på grund af skaden. Efter udvalgets opfattelse er det efter karakteren af disse typer af regreskrav – der netop afledes af skadelidtes krav – mest naturligt ligesom efter gældende ret at holde sig til den foreslåede regel om, at den indfriende skyldner indtræder i fordringshaverens retsstilling i relation til forældelse.

...

Der henvises i øvrigt til betænkningens kapitel VII, afsnit ...7.5.4.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 12 og bemærkningerne hertil.

3.2.2.10. *Krav i anledning af strafbart forhold*

Det er udvalgets opfattelse, at erstatningskrav, der udspringer af strafbart forhold, som udgangspunkt bør være omfattet af de foreslåede almindelige frister, dvs. en frist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet (skadens indtræden) med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 10 år, ved personskade 30 år, der regnes fra den skadevoldende handlings ophør...

...

Erstatningskrav, der udspringer af strafbare forhold, vil i praksis ofte blive rettet mod staten som følge af reglerne i lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, og for disse krav er det fristerne i offererstatningsloven og ikke de formueretlige forældelsesregler, der er afgørende for, hvor længe kravet kan gøres gældende. De skadelidtes behov for en særregel om udskydelse af forældelsesfristen er derfor ikke stort i praksis. Offererstatningsloven omfatter imidlertid stort set kun personskadekrav, men f.eks. ikke erstatning som følge af bedrageri mv. Loven omfatter endvidere kun straffelovsovertrædelser og ikke overtrædelser af særlovgivningen. Udvalget finder endvidere, at det generelt vil kunne virke stødende, hvis der på grund af forældelse ikke kan nedlægges påstand om erstatning eller godtgørelse under en straffesag. Det forhold, at skadelidtes erstatningskrav eventuelt kan søges dækket af staten, bør efter udvalgets opfattelse ikke være afgørende for, om der bør gælde en særlig regel om udskydelse af forældelsesfristen for så vidt angår kravet mod skadevolderen.

Udvalget finder på den baggrund, at der bør indføres en særregel om forældelsesfristen i tilfælde, hvor strafsørgsmålet først afgøres efter udløbet af den almindelige forældelsesfrist for erstatningskravet...

...

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast."

I betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen, som der henvises til i bemærkningerne til lovforslaget, hedder det bl.a.:

"7.1.3.4. Tredjemands afledede krav mod skadevolderen

Spørgsmålet om forældelse af regreskrav kan også opstå i tilfælde, hvor en tredjemand helt eller delvis dækker skadelidtes tab og i den anledning har et regreskrav mod den erstatningsansvarlige.

Som eksempel på sådanne regreskrav kan nævnes et krav, som et forsikringssselskab efter dækning af en skade har mod den erstatningsansvarlige, jf. erstatningsansvarslovens § 22, stk. 1, en kommunes regreskrav over for en erstatningsansvarlig skadevolder for dagpenge, der er udbetalt til skadelidte under dennes sygdom, jf. erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, 3. pkt., og dagpengelovens § 39, stk. 2, eller en arbejdsgivers regreskrav mod en skadevolder for udbetaling af sygeløn eller dagpenge til en skadelidt arbejdstager, jf. erstatningsansvarslovens § 17, stk. 2.

Det antages, at krav af denne type er "afledede" krav, således at kravet ud fra indtrædelsessynspunktet kun kan gøres gældende inden for rammerne af det krav, som skadelidte ellers ville have haft mod den erstatningsansvarlige, jf. f.eks. U 2002.2683 H.

Dette må antages i hvert fald som udgangspunkt også at gælde i forældelsesmæssig henseende, således at regreskravet forældes sammen med skadelidtes krav. Der henvises herved til Bo von Eyben, Forældelse I (2003) s. 416 ff, og samme i Hyldestskrift til Jørgen Nørgaard (2003) s. 656 ff med henvisning til praksis, og til Jesper Ravn og Lars Bo Nilsson i U 2003 B, s. 34 ff, "Dagpengeregres - kommunens krav mod den ansvarlige skadevolder".

Det afgørende for forældelsesfristens længde og begyndelsestidspunkt for denne type af regreskrav er således i almindelighed, hvad der gælder for skadelidtes krav mod den erstatningsansvarlige, dvs. om skadelidtes krav er omfattet af 1908-loven eller ikke.

Fra praksis kan bl.a. henvises til U 2002.573 H, hvor den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-loven for en arbejdsgivers regreskrav over for skadevolders forsikringsselskab for sygeløn og helbredelsesudgifter udbetalt til en ansat blev regnet fra skadedatoen. For så vidt angår et regreskrav vedrørende forøget førtidspension blev fristen dog først regnet fra det tidspunkt, da de lægelige oplysninger viste, at skadelidte måtte pensioneres, og på dette punkt blev indtrædelsessynspunktet fraveget. Der kan vedrørende de nærmere omstændigheder i dommen henvises til Bo von Eyben s. 417 f.

...

7.5.4. Andre regreskrav

Udvalget har overvejet, om der er grundlag for at lade bestemmelsen i lovudkastets § 11 vedrørende regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere gælde også for de øvrige typer af regreskrav, der er omtalt ovenfor i afsnit 7.1.3.4 og 7.1.3.5, dvs. tredjemands afledede krav mod skadevolder og regreskrav mod tidligere omsætningsled i anledning af mangler.

For så vidt angår tredjemands afledede krav mod skadevolder antages det i gældende ret, at den pågældendes krav ud fra et indtrædelsessynspunkt kun kan gøres gældende inden for rammerne af det krav, som skadelidte ellers ville have haft mod den erstatningsansvarlige. Dette antages i hvert fald som udgangspunkt også at gælde i forældelsesmæssig henseende, således at regreskravet forældes sammen med skadelidtes krav, jf. nærmere afsnit 7.1.3.4.

Udvalget finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at udvide den særlige regel i § 11, stk. 2, til også at gælde for disse regreskrav. Det er udvalgets opfattelse, at det efter karakteren af disse typer af regreskrav - der netop afledes af skadelidtes krav - er mest naturligt også at holde sig til indtrædelsessynspunktet i relation til forældelse. Det kan også anføres, at det i forhold til tredjemand - eksempelvis det offentlige, der har betalt sociale ydelser til skadelidte - vil kunne fremstå som en tilfældig omstændighed, at der findes en ansvarlig skadevolder, mod hvem et regreskrav kan gøres gældende. I de øvrige nordiske lande findes heller ikke særlige regler om forældelse af disse typer af regreskrav.

Udvalget foreslår således en videreførelse af gældende ret på dette punkt. Dette indebærer, at der fortsat vil være mulighed for at fravige indtrædelsessynspunktet i særlige tilfælde, jf. herved Højesterets dom i U2002.573H omtalt ovenfor i afsnit 7.1.3.4 (for så vidt angår regreskravet vedrørende førtidspension)."

Højesterets dom af 19. december 2001 (UfR 2002, s. 573), som der henvises til i betænkningen, angik en ansat ved de tyske statsbaner, der under sit arbejde på en færge i Rødbyhavn blev påkørt af en dansk bil og derved kom til skade. De tyske statsbaner betalte løn under sygdom, helbredelsesudgifter og pension til den ansatte og rejste herefter krav om regres mod den erstatningsansvarliges ansvarsforsikringsselskab. Højesteret fastslog, at den 5-årige for-

ældelse efter den dagældende 1908-forældelseslov for erstatningskrav som udgangspunkt begynder at løbe fra skadesdatoen, som var den 2. maj 1984. Regreskravet vedrørende sygeløn og helbredelsesudgifter var herefter forældet. Med hensyn de tyske statsbaners krav på refusion af pensionsudgifter udtalte Højesteret:

”For så vidt angår kravet om refusion af pensionsudgifter fremgår det af ...forklaring, at skadelidte blev førtidspensioneret på grundlag af en erklæring af 24. april 1988 fra indstævntes læge. Når dette sammenholdes med indholdet af ...erklæringer af 4. november 1988 og 30. maj 1989, kan det ikke antages, at der forud for modtagelsen af erklæringen af 24. april 1988 var grundlag for at rejse krav i anledning af skadelidtes pensionering. Dette krav kan derfor ikke anses for at være forældet.”

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår i første række, om Sydøstjyllands Politi på grund af forældelse er afskåret fra at gøre statens regreskrav for erstatning udbetalt efter offererstatningsloven gældende mod A, som ved Vestre Landsrets ankedom af 18. marts 2008 blev idømt 10 måneders fængsel for vold efter straffelovens § 245 ved den 22. august 2007 at have stukket B i halsen med en kniv.

Erstatningsnævnet tilkendte ved afgørelser af 27. juni 2008, 11. august 2008, 25. februar 2010 og 30. oktober 2011 skadelidte B i alt 3.049.278,88 kr. i erstatning og godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste, svie og smerte, tab af erhvervsevne, varigt mén samt ødelagt tøj. Sydøstjyllands Politi rejste regreskrav mod A og anlagde sag mod ham herom den 25. januar 2011.

Efter offererstatningslovens § 17 indtræder staten, i det omfang der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen. Der er ikke i bestemmelsen eller dens forarbejder taget stilling til forældelse af statens regreskrav mod skadevolderen.

Efter forældelseslovens § 3, stk. 1, gælder en almindelig forældelsesfrist på tre år, som i medfør af § 2, stk. 1, regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt, medmindre andet følger af andre bestemmelser. For fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes forældelsesfristen fra tidspunktet for skadens indtræden, jf. § 2, stk. 4.

Det er i forældelseslovens forarbejder lagt til grund, at tredjemand, som har et afledt regreskrav mod en ansvarlig skadevolder, som udgangspunkt indtræder i den skadelidtes retsstilling

med hensyn til forældelse. Det er anført, at udgangspunktet kan fraviges i særlige tilfælde, og der er i den forbindelse henvist til Højesteret dom af 19. december 2001 (UfR 2002, s. 573).

Offererstatningsordningen indebærer, at staten bl.a. kan yde erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af straffeloven, i det omfang visse nærmere angivne betingelser er opfyldt. Efter loven træffes afgørelsen om de pågældende krav mod staten af Erstatningsnævnet. Først når den skadelidte har ansøgt om erstatning fra staten, og Erstatningsnævnets afgørelse foreligger, har politiet grundlag for at træffe afgørelse om, hvorvidt der i medfør af offererstatningslovens § 17 skal gøres regreskrav gældende mod en ansvarlig skadevolder. På denne baggrund finder Højesteret, at der foreligger særlige omstændigheder, således at den treårige forældelsesfrist for regreskravet først begynder at løbe, når Erstatningsnævnet har truffet afgørelse om det pågældende krav, jf. forældelseslovens § 2, stk. 1.

Første gang Erstatningsnævnet traf afgørelse om, at der skulle ydes skadelidte erstatning eller godtgørelse, var ved nævnets afgørelse af 27. juni 2008. Da sag er anlagt den 25. januar 2011, er ingen dele af Sydøstjyllands Politis krav mod A således forældet.

Efter karakteren af As skadevoldende adfærd er der ikke grundlag for at lempe hans erstatningsansvar i medfør af erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1.

Højesteret tager herefter Sydøstjyllands Politis påstand til følge.

Under hensyn til sagens principielle karakter skal ingen af parterne betale sagsomkostninger for byret, landsret eller Højesteret til den anden part.

Thi kendes for ret:

A skal til Sydøstjyllands Politi betale 3.049.278,88 kr. med procesrente af 139.930,02 kr. fra den 25. september 2009, af 37.600 kr. fra den 29. juli 2010 og af 2.750.625,15 kr. fra den 10. januar 2012.

Det idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for byret, landsret eller Højesteret til den anden part.